

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

YASUSHI INOUE

Maestrul de ceai

Traducere din japoneză,
note și glosar de
ANCA FOCȘENEANU

HUMANITAS
fiction

Redactor: Mona Antohi
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Iuliana Glăvan
DTP: Corina Roncea, Carmen Petrescu

Tipărit la Tipo Lidana – Suceava

YASUSHI INOUE

HONKAKUBO IBUN

Copyright © 1981, The Heirs of Yasushi Inoue

All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2014,

pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

INOUE, YASUSHI

Maestrul de ceai /Yasushi Inoue; trad.: Anca Foțșeneanu.–

București: Humanitas Fiction, 2014

ISBN 978-973-689-716-0

I. Foțșeneanu, Anca (trad.)

821.521-31=135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

Nota traducătorului

Acțiunea acestui roman se petrece în Japonia medievală, mai exact în perioada de unificare a Japoniei, dominată de trei mari hegemoni: Oda Nobunaga (1534-1582), Toyotomi Hideyoshi (1537-1598) și Tokugawa Ieyasu (1542-1616). Instituția shogunatului (conducere militară), instaurată în 1192, cunoaște semne de declin în timpul shogunilor Ashikaga (1338-1568), când nobilii locali *daimyō* capătă puteri mari și se implică în lupte pentru succesiune și putere. Aceste lupte durează peste o sută de ani, perioadă cunoscută drept Perioada statelor luptătoare (1467-1572). Cel care pune capăt pentru prima dată acestor lupte, unificând sub puterea sa o mare parte dintre provinciile japoneze, este Oda Nobunaga. Opera sa de unificare va fi desăvârșită de către Toyotomi Hideyoshi, unul din războinicii săi de condiție joasă, dar cu mari merite, care, rând pe rând, va supune și provinciile mai îndepărtate ale Japoniei, nutriend apoi ambiția de a face cuceriri și în Coreea. După moartea acestuia, puterea este preluată de Tokugawa Ieyasu (numit în roman contele Ieyasu), unul dintre nobilii locali, fost general al lui Oda Nobunaga, care acceptase să se supună conducerii lui Toyotomi Hideyoshi. Toți acești trei mari hegemoni au înțeles că, pentru a-și atinge scopurile, pot

folosi arta ceaiului care se dezvoltase din ce în ce mai mult în Japonia acelei vremi. Toți au fost buni cunoscători și practicanți ai acestei arte și au luat în serviciul lor mari maeștri de ceai ai epocii. Acțiunea romanului are în centru perioada de glorie a lui Toyotomi Hideyoshi (cunoscut mai ales drept Taikō Hideyoshi) și legăturile lui cu lumea artei ceaiului. Evenimentele se petrec în special în Kyōto (capitala imperială) și orașele în care înfloriseră comerțul și arta ceaiului, precum Sakai, Nara și Ōsaka.

De ceva vreme am la mine jurnalul unui expert în arta ceaiului¹ care a trăit în epocile Keichō și Genwa. Sau poate ar fi mai potrivit să-l numesc un cunoscător al artei ceaiului. Sunt cinci carnete legate împreună, fiecare cu câte douăzeci de pagini de hârtie japoneză, acoperite cu semne² subțiri și înghesuite. Sunt scrise într-un stil subiectiv și autentic, în care se amestecă monologuri, pagini de jurnal și simple însemnări.

Se crede că autorul acestui jurnal ar fi un anume Honkakubō de la templul Mitsui-dera, discipol al lui Sen no Rikyū. Deși am ținut jurnalul multă vreme închis într-un sertar, acum doresc din tot sufletul să

---

1 Arta ceaiului, numită în Japonia *chanoyu* („apa fierbinte a ceaiului“) sau *sadō / chadō* (Calea ceaiului), este o metodă complexă și rafinată de preparare a ceaiului verde în compania oaspeților, folosind o serie de obiecte și ustensile de o mare valoare artistică, într-un spațiu special, numit *chashitsu* („camera de ceai“); este cunoscută în Occident drept Ceremonia ceaiului; implică de asemenea prepararea și servirea unor mâncăruri speciale; cei versați în această artă au cunoștințe teoretice și practice de arhitectură, arta porțelanului, caligrafie, arta decorării grădinilor etc.

2 Ideogramele folosite în scrierea japoneză.

Îl fac cunoscut drept un jurnal în stil modern. De aceea l-am schimbat în felul meu, punând ordine în unele pasaje, completând pe ici, pe colo, unde nu se înțelegea, și adăugând explicații unde era necesar. Cum nu are un titlu, m-am hotărât să-l numesc *Testamentul lui Honkakubō*.

Capitolul 1

— Hei, dumneata de la templul Mitsui-dera, hei!

Când am auzit acest glas care venea din spatele meu, am vrut să mă prefac că nu-mi dau seama că pe mine mă strigă și să-mi văd nepăsător de drum. Rostea răspicat numele templului, dar se vede treaba că numele meu îl uitase. De aceea am continuat să merg, zorind puțin pasul, dar glasul s-a auzit din nou:

— Hei, dumneata de la templul Mitsui-dera!

M-am mirat că, deși avea o vârstă înaintată, mă urma îndeaproape cu un mers sprinten. Și atunci a zis iar:

— Nu ești Honkakubō de la templul Mitsui-dera? Dumneata ești, nu-i așa?

Acum, că îmi rostise și numele, ar fi fost prea necuviincios din partea mea să-mi continui nepăsător drumul. M-am oprit și ne-am dat binețe. Nu ne mai văzuserăm de șase ani și îmi lipsise mult. Mi-a spus că avea acum optzeci și trei de ani, dar de fapt nu-și arăta deloc vârsta și era, fără nici o îndoială, același neschimbat Tōyōbō de pe vremea de glorie a Maestrului Rikyū.

— Vino cu mine! a zis.

La acest îndemn mi-a dispărut ca prin farmec orice urmă de reținere. Trecând alene pe sub poarta Sanmon, mă gândeam cât de tare dorisem să revăd după atâtea vreme copacii în veșmânt de toamnă de la templul Shin'nyodō și de câte ori, de-a lungul timpului în care nu venisem aici, încercasem să-i rechem în minte.

Cred că era cam ora două după-amiaza, ora berbecului, când m-a poftit să intru în camera de ceai *chashitsu*, iar după aceea am petrecut acolo, cu inima plină, o jumătate de zi încântătoare, da, încântătoare este cuvântul potrivit, uitând de trecerea timpului, până când s-a lăsat peste plantele și copacii din grădină și peste fântâna *tsukubai*.

În alcovul *tokonoma* era pus un rulou *jiku*, aplicat pe hârtie, având caligrafiat pe el în stil *son'en* numele lui Buddha din șase caractere¹. Bolul de ceai *chawan* era de Ise, iar *ro*, vatra japoneză din mijlocul încăperii, era aceea vestită, despre care auzisem că făcea să se audă neîncetat în camera de ceai adierea vântului prin pini. Pe vremea Maestrului Rikyū intrasem, ca însoțitor al lui, în această cameră de ceai și am constatat că rămăsese neschimbată de atunci. Era o cameră de ceai exact în stilul lui Tōyōbō-sama², renumit drept un mare iubitor al principiului *wabi*. Ceaiul pe care l-a

---

1 Namuamidabutsu (scris cu șase ideograme în limba japoneză): se considera că prin repetarea de către credincios a acestui nume se poate obține salvarea.

2 sama – sufix care se adaugă la numele de persoane, indicând respectul față de acestea; ar putea fi echivalat prin „onorabilul...”; am preferat să îl păstrăm în original.

preparat avea un gust deosebit și mi se părea că trăiesc un vis minunat.

Apoi a adus un bol de ceai *raku* pe care îl căpătase de la Maestrul Rikyū și l-a așezat în fața mea. Am simțit o puternică recunoștință pentru considerația pe care mi-o arăta. Privind vasul, aveam impresia că, după atâta amar de vreme, stau chiar în fața Maestrului Rikyū. Oare de câți ani nu mai ținusem în mâini un bol așa de măiestrit lucrat, larg, mlădios, lăcuit cu negru? Chōjirō, creatorul bolului, se mutase la cele veșnice cu doi ani înainte de trecerea în neființă a Maestrului Rikyū, iar eu aveam amintiri proprii legate de acest bol de ceai de culoare neagră. Și mă bucuram tare mult că acum ajunsese în mâinile lui Tōyōbō-sama.

Se făcuse deja noapte. Am părăsit retrasa cameră de ceai din sudul templului Shin'nyodō și m-am întors la lăcașul meu de la Shūgakuin, iar apoi m-am cufundat în gânduri, răstălmăcind pe toate părțile ceea ce ascultasem și spuseseam în acea zi, cu prilejul neașteptatei revederi. Erau și lucruri pe care, deși ar fi trebuit să le spun, nu le spuseseam, erau și lucruri despre care ar fi trebuit să întreb și nu o făcusem. De asemenea, mă cuprindeau nenumărate remușcări legate de faptul că răspunseseam într-un fel la o întrebare la care poate nu trebuia să răspund așa. Există expresia „a fi copleșit de gânduri“. Eu, care mersesem în acea cameră de ceai și vorbisem după multă vreme cu cineva apropiat Maestrului Rikyū, simțindu-mă foarte mișcat de acest lucru, eram poate acum „copleșit de sentimente și gânduri“.

— Cu toate că ești încă tânăr, te-ai retras din lumea artei ceaiului. De ce-ai făcut asta? Odată ce ai intrat

în această lume, dacă nu continui înseamnă că te irosești.

Așa a grăit Tōyōbō-sama. Și are dreptate. Am aproape patruzeci și cinci de ani și nu se mai poate spune că sunt chiar tânăr, dar, oricum, când mi-a pus această întrebare n-am prea știut ce să-i răspund. Nu am un motiv simplu și logic. Fiind din naștere neîndemânatic, nu se poate spune că am ajuns să-mi însușesc suficient spiritul artei ceaiului, încât să mă retrag odată cu moartea Maestrului Rikyū în semn de credință pentru acesta.

Am fost crescut la un templu mic din cadrul templului Mitsui-dera și la treizeci și unu de ani, dintr-o întâmplare, am ajuns în preajma Maestrului Rikyū, pentru a-l ajuta. De atunci l-am asistat la pregătirile pentru reuniunile de ceai și în timp ce făceam asta mai primeam și lecții în ceea ce privește arta ceaiului. Moartea prin sinucidere rituală¹ a Maestrului Rikyū a intervenit când aveam patruzeci de ani. Astfel, m-am inițiat puțin în arta ceaiului, dar sunt departe de a fi un cunoscător sau practicant priceput al acesteia și

---

¹ Mod ritual de a-și lua viața prin folosirea propriei săbii în fața unor martori, rezervat persoanelor cu un anumit rang; este expresia unei mentalități de bază din Japonia, unde se consideră că sursa vieții se află în stomac și atunci când, dintr-o neînțelegere, nu poți convinge o altă persoană de sinceritatea propriilor sentimente este necesar să demonstrezi cu ființa ta că „stomacul tău e pur“, tăindu-l și arătându-l; acest mod de a muri este considerat o onoare și ajunge să țină de codul samurailor; hegemonul Toyotomi Hideyoshi l-a învinuit pe Sen no Rikyū, care era maestrul său de ceai, lăsându-i însă onoarea de a muri prin sinucidere rituală.

nici nu am luat parte la prea multe reuniuni de ceai, *chaji*, adevărate. Dar, fiind o persoană din apropierea Maestrului Rikyū, și datorită faptului că îl asistam uneori, se întâmpla ca persoane de prim rang din lumea ceaiului să mă trateze cu prietenie și chiar să mă invite uneori la diferite reuniuni de ceai.

Dar, chiar așa lipsit de experiență și neînsemnat cum eram, am avut ocazia să fiu odată singurul oaspete¹ la una din reuniunile de ceai din ultimii ani ai Maestrului Rikyū. Este cea mai frumoasă amintire din viața mea și chiar și acum, când îmi revine în minte, simt cum un tremur îmi cuprinde trupul și sufletul.

Era dimineața zilei a 23-a a lunii a 9-a din anul al 18-lea din era Tenshō (1590). Ne aflam în camera de ceai de patru *tatami* și jumătate² de la vila Jurakudai. Era exact cu jumătate de an înaintea morții Maestrului Rikyū.

Iată cum era aranjată camera de ceai:

În vasul de flori *hanaire* de Bizen era o floare de câmp de toamnă.

Vasul *chaire* era cel numit Shiribukura.

---

1 În general, o reuniune de ceai presupune o persoană care oficiază ceaiul, numită gazdă, și un număr de persoane între care există armonie, numiți oaspeți; există însă și reuniuni la care participă o gazdă și un oaspete (gazda invită un singur oaspete), cu o semnificație specială, care constituie o deosebită onoare pentru cel invitat, mai ales atunci când gazda este un maestru de ceai renumit.

2 În general, camerele de ceai se măsoară după numărul rogojinilor din bambus, *tatami*, care constituie pardoseala lor; cele mai tipice sunt camerele de ceai de patru *tatami* și jumătate (cca 7,29 m²).